

Uppfödaransvar.

Seriösa uppfödare har ett nästan oändligt ansvar för "sina" valpar. Det är inte ovanligt att de har kontakt med hundens familj under hela dess liv, särskilt de första åren. Att ansvaret inte bara är moraliskt utan också juridiskt visar en dom i hovrätten från november 2013. Där fastslås att en hundägare skall få tillbaka en del av köpeskillingen på grund av att hunden har höfledsdysplasi. Hunden kommer från friröntgade föräldradjur men var ändå behäftad med E-höfter. Både tingsrätt och hovrätt beslöt att "varan" var behäftad med en medfödd defekt.

Föder man upp arbetande och kanske därigenom krävande raser är ansvaret än större. De valparna måste komma till hem där de får väl anpassad uppfostran för att komma till sin rätt. De behöver dessutom få utlopp för sin arbetslust under hela sitt liv.

Vi skattebetalare är faktiskt uppfödare av en sådan ras, schäfer. Vi lägger över 20 miljoner kr/år för att föda upp hundar till försvar och nu också polis. Avelsverksamheten heter Försvarets hundtjänstenhet (FHTE).

FHTE startade sin verksamhet 2005. Förutom att det var ett rent arbetsmarknadsprojekt för Sollefteå, där själva avelsverksamheten ligger, var avsikten att man skulle samarbeta med de uppfödare av tjänstehundar som redan fanns på den privata marknaden. FHTE skulle ha ett fåtal egna tikar för att kompletta uppfödarna. Till grund för planeringen låg två utredningar, SOU 2003:46 "Hund i rätta händer" och SOU 2005:075 "Hundgöra- att göra hundar som gör nytta". En senare utredning, SOU 2010:21 "Bättre marknad för tjänstehundar", pekar tydligt i samma riktning, dvs att huvudrekryteringen av tjänstehundar borde ske i den privata uppfödningen. Så rekryterar Synskadades riksförbund, kriminalvården och tullen sina hundar. Under uppbyggnadsfasen följde också FHTE dessa riktlinjer, och mycket tid lades på att utreda fodervärdssystem och konsulentverksamhet för den mindre uppfödning man tänkte ha. Ganska snart ändrades inriktningen dock totalt, troligen pga personalbyte. Nu ville man föda upp egna hundar i en betydligt större omfattning, dels för att tillhandahålla tjänstehundar, men också för att ge forskare vid bl.a SLU(lantbruksuniversitetet) underlag för olika studier.

Idag föder FHTE upp c:a 200 valpar per år, finansierade med skattemedel. Från och med 2013 har polisen kommit med i verksamheten enligt ett regeringsbeslut. Polisen har en stor omsättning på sina hundar, främst av medicinska skäl. De letar alltid hundar, och de hundarna måste ha en speciell metalitet och självklart vara friska. Det gör att antalet hundar ska utökas vid FHTE till c:a 300. Antalet hundar som behövs är fortfarande förre än 50 hundar. Man föder alltså upp minst 4 gånger fler hundar det behövs redan nu, och det kommer att bli ännu fler i framtiden.

Läser man på Försvarets egen hemsida eller i deras tidskrifter kan man se att FHTE är nöjda med sin verksamhet. De hade en mycket dålig start avseende bl.a höftleder, men har lyckat komma ner till det medelvärde schäfer i Sverige har i dag. Deras population börjar alltså närma sig genomsnittsschäfern i Sverige.

FM och privata tjänstehundsuppfödare.

Uppfödaransvaret då? Föder man upp 200 hundar per år och har en avsättning för max. 30 – 50 st. förstår man att det kommer ut en mängd hundar på marknaden. Hundar som börjar sitt liv på en avelsstation och tillbringar det första året hos minst en, ofta flera fodervärddar.

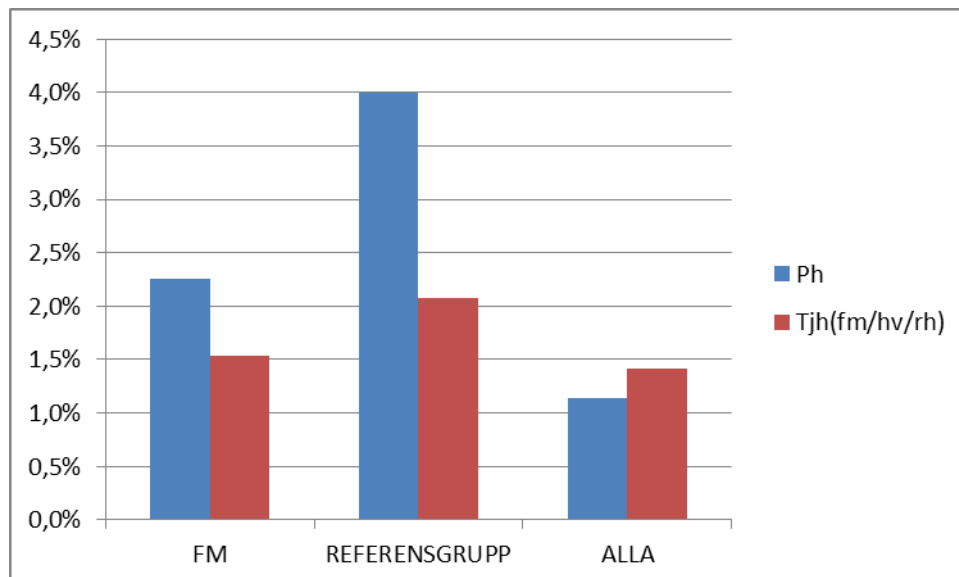
Hunden tas in för test och de flesta misslyckas. Den person som testar hundarna vid detta enda tillfälle kanske inte tycker att den passar, hunden kan ha en dålig dag eller så kan den vara

dåligt miljötränad. De förs under testen av sin fodervärd, och en del av dessa människor är naturligtvis helt obekanta med testsituationer och hunden får ingen ledning av dem. Så kanske det var för en hund som Försvarmaktens Fixi. Hon kasserades pga för dålig kamplust och såldes till en privatperson. Fixi hade tur, hon kom till kunniga ägare. I dag är hon godkänd som tjänstehund. Även de hundar som passerar testtillfällets nålsöga kan "bli över". De återgår då till fodervärden eller säljs till vem som helst för 2000kr. Detta är öppet redovisat på försvarets hemsida och på sociala medier kan man läsa om fodervärdar och köpare som tycker att det är bra läge för den som inte har så mycket pengar.

Därmed tar uppfödansvaret helt slut. Man säljer alltså schäfrar, avlade för arbete, till en hel del helt oerfarna köpare, och de får inte någon hjälp med sin utåtagerande, frustrerade hund. Många hundar har dessutom fysiska defekter som klåda eller autoimmuna sjukdomar, något som tyvärr schäfer kan vara drabbad av.

FHTE borde inte bara jämföras med normalschäfern, de borde jämföras mot andra tjänstehundsuppfödare. Gör man det så ser man att de privata uppfödarna är bättre på att "skapa" tjänstehundar utan att kosta skattebetalarna ett öre.

Andel hundar, födda 2005 och framåt, som gått till tjänst.

PH är polishundar, TJH är tjänstehundar hos försvaret.

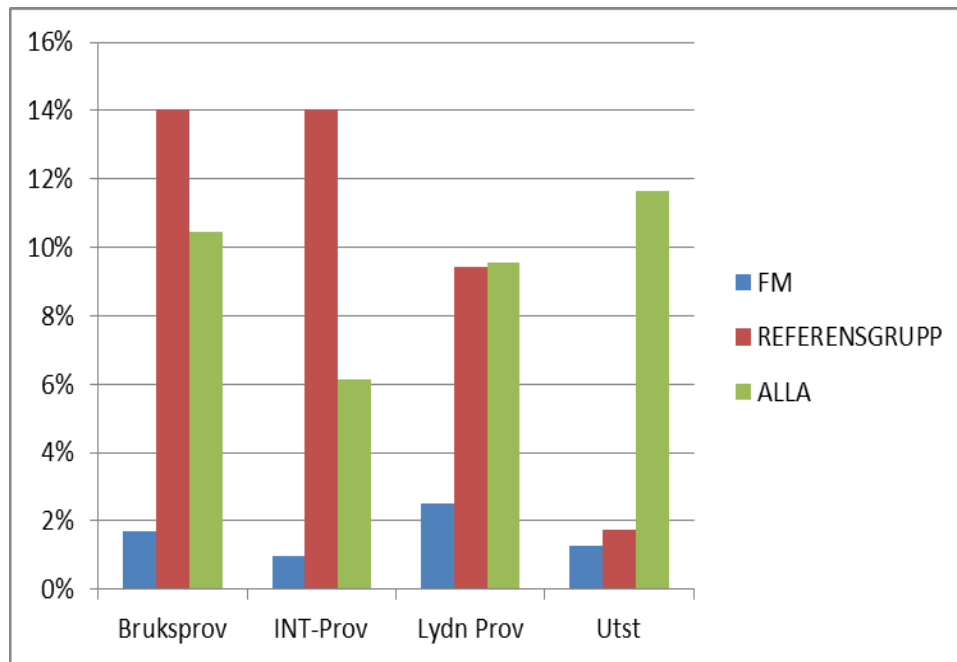
FM= försvarmakten

REFERENSGRUPP= 5 slumpvis uttagna kennlar med tydlig tjänstehundsprofil.

ALLA= alla schäfrar

Mindre än 10% av uppfödningen kommer till tjänst, 90% gör det inte. Var tar alla dessa hundar vägen? Man hade ju kunnat hoppas på att de får något slags meningsfullt arbete, som exempelvis SBK:s tävlingsverksamhet. Undersöker man tävlingsdata ser man att så inte verkar vara fallet:

Tävlande hundar födda 2005 och framåt i procent av uppfödda hundar under perioden.

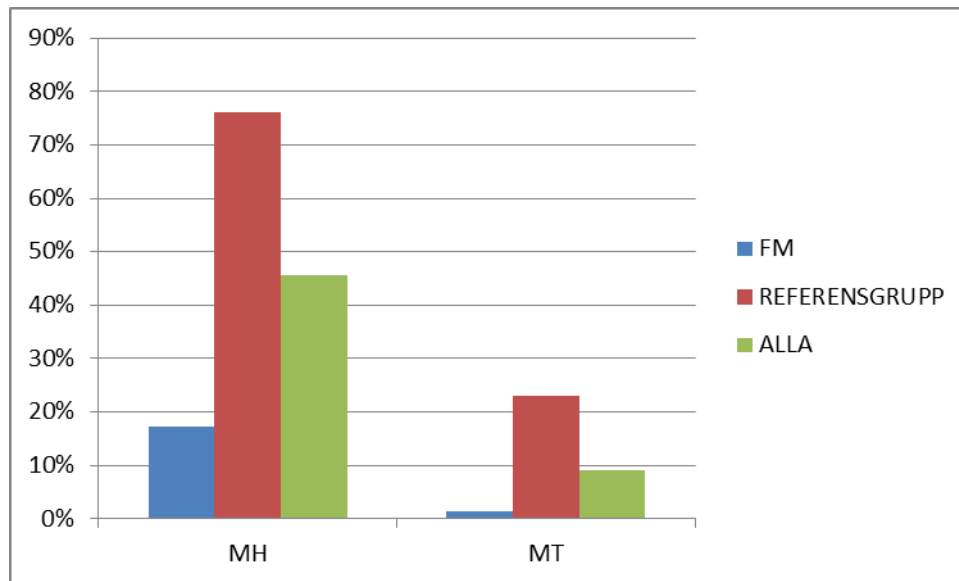

FM och MH

Ännu tydligare blir skillnaden avseende MH. Motståndet mot MH från Försvarets sida är ganska märkligt. Då kravet på MH för avelsdjuren diskuterades för drygt 15 år sedan propagerade Försvaret starkt för MH och finansierade även en del utvecklings- och forskningsarbete kring MH. Återigen kan man misstänka att det förändrade tänkesättet vid FHTE har med personalbyte att göra. Troligen finns det hos ansvariga vid FHTE en viss okunskap avseende MH:s avsikt. MH är inte och har aldrig varit en funktionstest som en L-test (= lämplighetstest) är. Styrkan med MH är att den kan användas som en jämförelse mellan alla hundar som beskrivits på samma sätt. Eftersom FHTE inte genomför MH går det inte att säga om hundarnas mentalitet är annorlunda än andras.

Tittar man på andra svenska schäferkennlar, vars egna hundar går i avel, är 97% av dem MH-beskrivna. Eftersom schäferuppfödare ofta använder tyska eller andra utländska hundar i aveln har rasen som helhet en lägre MH-frekvens. Det gäller inte vår referensgrupp. Trots att kennlarna då och då använder en utländsk hund är MH beskrivningen långt över genomsnittet. Detsamma gäller korningen. De kennlar som har ett genuint intresse för en viss mentalitet ser också till att använda sig av de redskap som SKK/SBK erbjuder.

Andelen beskrivna/ testade hundar födda 2005 och framåt.

MT= mentaltest (korning)

MH= Mentalbeskrivning hund.

SKK/SBK kräver att föräldradjuren är MH- beskrivna för att registrera schäfervalpar. Ansvariga vid FHTE vill inte uppfylla det kravet och därför är valpar därifrån numer (från juli 2013) inte registrerade. Det gör det ändå besvärligare för de nya ägarna att träna och tävla med sin hund i framtiden. Det kommer inte att hjälpa med att registrera hundarna i Tyskland, något som nu FHTE vill för att slippa undan kravet på MH. (Att Tyska Schäferhundklubben i stället kräver att båda föräldradjuren är utställda gör att man förstår att det inte är kostnaden eller besväret med MH i sig, det är andra orsaker till att ansvariga vid FHTE inte vill jämföra sin uppfödning med andras på lika villkor.)

Troligen kommer inte den tyska motsvarigheten till SKK, WUSV, och tysk schäferhundklubb gå emot SKK och svensk schäferhundklubb. De kommer antagligen inte registrera de svenskfödda och med svenska skattepengar finansierade valparna. Skulle det ändå ske kommer registreringen inte att accepteras av SKK och de blir därigenom utestängda från all organiserad prov- och tävlingsverksamhet i Sverige.

Slutligen

Så, hur tar vi då vårt uppfödansvar, vi skattebetalare? Inte så bra verkar det som. Av de hundar som är födda/ registrerade 2012 är 10% redan avlivade. Varför det är så framgår inte, men vi känner till flera fall där hunden helt enkelt varit jobbig. Ibland tar fodervärden tillbaka hunden inför hotet om avlivning, trots att de egentligen inte tänkt sig det. Hur hunden sedan får det vet ingen och inte hur fodervärden mår heller. Dessutom förändrar vi hela schäferaveln i Sverige för lång tid framöver. Till det bättre? Knappast, som det ser ut nu i alla fall. Det behövs det inte fler hundar, det behövs sunda hundar som, vare sig de hamnar i jobb eller hos vanliga familjer, får ett värdigt hundliv. Kvantitet kan aldrig ersätta kvalitet. Vi borde minska vår avelsverksamhet, samarbeta med de kennlar som redan har haft framgång i stället för att försöka uppfinna hjulet igen, och vi borde ta hand om de hundar som "blir över" Så gör nämligen ansvarfulla, seriösa uppfödare.

Alla data är tagna från SKK:s rasdata och bearbetade med hjälp av Lathunden. (Andra redskap som FHTE inte vill använda.)

David Lundgren och Ingrid Tapper